

JAARVERSLAG 2018

Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij

JAARVERSLAG 2018

Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij

Omslagfoto : Tentoonstelling 'Brussel, november 1918. Van oorlog naar vrede'.

BELvue museum.

26 september 2018 – 6 januari 2019

Collectie : CegeSoma

Inhoud

Introductie : tussen twee herdenkingen	4
Archieven en collecties	5
Digitalisering.....	6
Publieksgeschiedenis	7
Onderzoek	9
Communicatie en informatieverstrekking	11
Events en samenwerkingen	12
BIJLAGE 1 : wetenschappelijke publicatielijsten	16
BIJLAGE 2 : jaarcijfers.....	23
BIJLAGE 3 : jaarcijfers – aanwinsten	25
BIJLAGE ** VIRTUELE TENTOONSTELLINGEN	26
BIJLAGE *** PROJECTWEBSITES 2018	26

Introductie : tussen twee herdenkingen

Dit is het jaarverslag voor 2018 van het Studiecentrum Oorlog- en Hedendaagse Maatschappij (CegeSoma), de vierde Operationele Directie van het Rijksarchief. 2018 was een wisseljaar voor het CegeSoma, op de wip tussen twee grote oorlogsherdenkingen. Het was ook een jaar waarin de basis werd gelegd voor de strategische oriëntering van het onderzoeksbeleid en de grondige hernieuwing van ons collectie- en depotbeleid. Zo werden belangrijke stappen gezet in de uitvoering van ons meerjarenplan (2017-2020).

In 2018 vonden veel activiteiten plaats in het kader van de langgerekte herdenkingsperiode van de Eerste Wereldoorlog. Onvermijdelijk betekende dit het afsluiten van langlopende onderzoeksprojecten en het presenteren van (enkele) eindresultaten. Maar tegelijk bevestigden we ook ons engagement om de Eerste Wereldoorlog niet los te laten. We verwachten in elk geval nog veel (onderzoeks-)resultaten en ook de impact van deze herdenkingen op het beleid voor publieksgeschiedenis zal nog lang te voelen zijn. Met de herdenking van '75 jaar bevrijding van België', stond de volgende herdenking echter al voor de deur. Het CegeSoma, een expertisecentrum dat een lange traditie heeft uitgebouwd in de kritisch-wetenschappelijke omgang met een moeilijk verleden, heeft hier een belangrijke taak. Dit bleek tussen 2014 en 2018 al belangrijker dan ooit. Het onderzoek en de kennisverspreiding over de Tweede Wereldoorlog kwam in 2018 geleidelijk opnieuw op de voorgrond. Nieuwe initiatieven werden voorbereid, waarbij het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog zich als één van de thematische kernlijnen aftekent.

De integratie in het Rijksarchief (2016) was in 2018 afgerond, maar we bleven toch inzetten op interne regorganisatie. Zo finaliseerden we bijvoorbeeld een strategische nota over onderzoeksbeleid met de grote krachtlijnen voor de komende jaren, de eerste van haar soort in de geschiedenis van het CegeSoma. De interne koerswijziging was echter wellicht het meest zichtbaar op het gebied van het collectiebeheer. Op 1 mei 2018 trad Gertjan Desmet in dienst als de nieuwe volwaardige archivaris van het CegeSoma. Hij zal de komende jaren niet enkel zorgen voor de inventarisering van belangrijke collecties, zijn aanwerving is ook de noodzakelijke voorwaarde voor de start van een belangrijke omslag op het gebied van collectie- en depotbeheer. Het is een omslag die trouwens de verdere samenwerking met de andere operationele directies van het Rijksarchief, en zeker de operationele directie 3 (Brussel), verder zal verdiepen. Eén belangrijk onderdeel is de digitale ontsluiting van onze collecties. De integratie van onze digitale collectiedatabank in het nieuwe systeem van het Rijksarchief werd in 2018 volop voorbereid. Dat betekent concreet dat de geleidelijke uitdoving van PALLAS, het online beheersysteem van onze collecties. De eerste module van dit systeem werd in 1997 gelanceerd, destijds in eerste instantie voor de beschrijving van onze beeldcollectie, maar in de jaren erna integreerden we de verschillende andere onderdelen van onze collectie (documenten en bibliotheek met name) ook in hetzelfde systeem. PALLAS heeft dus vele jaren dienst gedaan en zal dat nog even blijven doen, maar het begin van het einde is wel ingezet met als uiteindelijk doel een nog transparantere en meer geïntegreerde digitale ontsluiting.

Er werden in 2018 bergen werk verzet door al onze collega's – wetenschappelijk en ondersteunend – maar ook de vrijwilligers, jobstudenten en stagiaires en ik wens hen allen uitdrukkelijk te bedanken voor hun blijvende enthousiasme en inzet.

Nico Wouters

Archieven en collecties

De inventarisering van het fonds *Devisenschuttkommando* werd intern afgerond, voor controle, validering en publicatie in 2019. De herverpakking (met integratie in een Excel-databestand) van het fonds Inlichtings- en Actiediensten ging ook gestaag verder, onder meer door enkele collectieve ‘herverpakkingsmomenten’ met het personeel. In 2018 arriveerden we bij de herverpakking van 34,000 dossiers op een totaal van ca. 46,000.

Mede door de (in de introductie al gesignaleerde) omschakelingen, was het een kalm jaar wat nieuwe archief-aanwinsten betreft.

De belangrijkste nieuwe aanwinst was de twee strekkende meter van het archief van de verbroedering van de sabotagedienst Hotton (*la Fraternelle du service de sabotage Hotton*), een fonds dat vooral bestaat uit de naoorlogse persoonlijke erkenningsdossiers. In 2018 werden 1188 nieuwe boektitels toegevoegd aan de bibliotheekcollectie van het CegeSoma (tegenover 921 nieuwe titels in 2017). Het abonnementenbestand van tijdschriften ging naar 33 (104 ruil-uitwisselingen).

Een collectief ‘herverpakkingsmoment’ – CegeSoma - 12.3.2018

Zonder twijfel de belangrijkste gebeurtenis op dit domein, was de indiensttreding van Gertjan Desmet, die op 1 mei 2018 de wetenschappelijke staf kwam vervoegen. Gertjan Desmet heeft naast een Master Geschiedenis ook een MANaMa in de Archivistiek, Erfgoedbeheer en Hedendaags Documentbeheer. Hij heeft een ruime ervaring, onder meer als co-auteur van de *Bronnen voor de geschiedenis van de Joden en het Jodendom in België (19de-21ste eeuw)* (2015).

Hij was ook betrokken bij de organisatie van de overdracht van de archieven van het militair gerecht naar ARA2 (2016-2017).

Zijn belangrijkste taken voor de komende jaren zijn het professionaliseren van het collectiebeheer (met name de redactie van het eerste collectieplan van het CegeSoma), het professionaliseren van het depotbeheer en van het verwervingsbeleid.

Hij zal ook instaan voor de inventarisering van twee belangrijke collecties die momenteel berusten bij het CegeSoma, namelijk het archief van de Inlichtingen- en Actiediensten (IAD, AA 1333) en het bestand van de zogenaamde Algemene Instructies / *Instructions Générales* (AA 1882), een deelbestand van de grote collectie archieven van het militair gerecht dat na de inventarisering opnieuw in deze collectie (berustend bij ARA2) zal geïntegreerd worden.

Het Belgradodepot te Vorst- 2018

Met de vliegende start die hij nam in 2018, onder meer ook met de voorbereiding van een grote bestandscontrole in het Belgradodepot (eind 2018) en in de Luchtvaartsquare (januari 2019), is een belangrijke basis gelegd voor het professionaliseren – en dus deels reorganiseren – van het collectiebeleid in ruime zin.

Digitalisering

In 2018 liep het programma Digit03 ten einde en werd de opvolger Digit04 voorbereid (beiden gefinancierd door Federaal Wetenschapsbeleid). Daarnaast namen we ook afscheid van Nicole Meganck – één van de pijlers van ons digitaliseringsatelier – die na vele jaren trouwe dienst vanaf eind 2018 kan genieten van een welverdiend pensioen. Het Digit04 programma verzekert voor de komende zes jaren de financiering van de digitalisering door de Federale Wetenschappelijke Instellingen. Voor het CegeSoma betekent dit de aanwerving van twee voltijdse medewerkers : een persoon die het scannen kan uitvoeren en een documentalist. Dit garandeert onze verdere digitale ontsluiting, niet enkel door het digitaliseren van de grotere collectiedelen maar ook door digitale reproducties op vraag van ons publiek.

Wat het concrete digitaliseren betreft, werd in 2018 voortgewerkt aan de scanning van de papieren archieven van *Radio Bruxelles* en *Zender Brussel*. We installeerden ook een ‘digital corner’ in onze leeszaal om het consulteren van digitale documenten in onze leeszaal te optimaliseren : het gaat om vier computers en ergonomische hoofdtelefoons voor het beluisteren van mondelinge bronnen, een digitale omgeving om documenten te raadplegen, een digitaal aanvraagformulier, een reproductiekader om een digitaal fototoestel vast te maken voor reproducties en een display met infogidsen en gebruiksaanwijzingen.

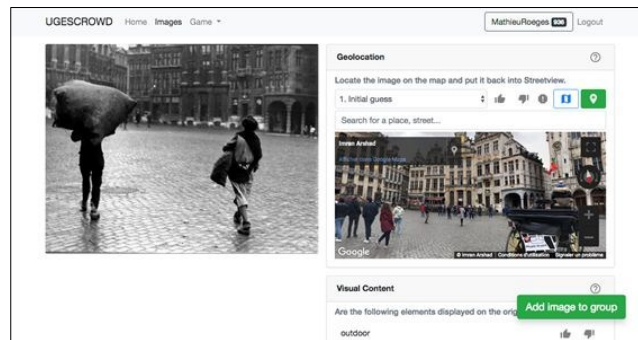
ADOCHS studiedag (met Anne Chardonens) – 13.12.2018

De twee belangrijkste lopende onderzoeksprojecten op het gebied van de *Digital Humanities* bleven *ADOCHS* en *UGESCO* (twee *BRAIN*-projecten gefinancierd door Federaal Wetenschapsbeleid).

Het *ADOCHS* project (over de kwaliteit van digitale beelden en van metadata binnen digitaliseringsprojecten,

<http://adochs.be/>) nam in oktober 2018 afscheid van medewerker Anne Chardonnens. Ondanks het einde van haar taken voor het CegeSoma, blijft zij actief betrokken bij het project in het kader van haar doctoraatsonderzoek (ULB), waarvoor zij ook in 2019 wekelijks in het CegeSoma blijft werken. Op 13 december 2018 organiseerde de partners van dit project een workshop over de kwaliteitscontrole van digitale beelden, met onder meer een presentatie van Apostolos Antonacopoulos (*Research Lab, University of Salford, Manchester, UK.*).

Het UGESCO project (over spatio-temporele metadata op basis van de fotocollectie van CegeSoma, www.ugesco.be) ontwikkelde in 2018 haar *crowdsourcing* platform gebaseerd op de resultaten van het werk van verschillende onderzoeksploegen binnen het project over visuele herkenning, data-extractie en *linked data*. Het project werd in 2018 gedragen door Mathieu Roeges, die vele jaren één van de sterkhouders was van de sectie documentatie binnen het CegeSoma en die helaas op 31 december 2018 uit dienst trad.

Misschien de meest fundamentele omschakeling die werd voorbereid, betreft de in de introductie al vermelde overschakeling van onze online collectiedatabank PALLAS (dat bij het CegeSoma in gebruik is sinds 1997) naar het nieuwe archiefbeheer- en zoekstelsel van het Rijksarchief, het *State Archives Management systeem (SAM)* en op termijn de nieuwe online zoekmotor voor het publiek. De meeste depots van het Rijksarchief schakelden in 2018 over naar dit nieuwe archiefbeheersysteem, maar CegeSoma heeft als autonome instelling vòòr 2016 via PALLAS een heel aparte ontwikkeling gevolgd. De technische export van de databank met onze collectiebeschrijvingen in het aparte PALLAS-systeem is geen sinecure. Het vergde veel voorbereidend werk en een grondige testfase. Een groot deel van dit (voor ons publiek onzichtbare) voorbereidende werk gebeurde in 2018 door Florence Gillet en Gertjan Desmet, in nauwe samenwerking met de collega's van de dienst Digip@ van het Rijksarchief. In december 2018 kon een eerste succesvolle test-export gebeuren. De data in PALLAS zullen in twee stappen worden geëxporteerd, eerst naar het interne beheersysteem van het Rijksarchief (in 2019) en daarna naar de zoekmotor 'SEARCH' voor het grote publiek.

Publieksgeschiedenis

Het in 2017 gelanceerde online platform 'Belgium WW II' (www.belgiumwwii.be) blijft een essentieel visitekaartje van het CegeSoma. Nadat in 2017 de projectfase (met bijhorende financiering) van deze website afliep, volgde in 2018 de lakmoesproef: de integratie in de structurele taken. Een eerste belangrijk initiatief was de lancering van het thema 'Verzet tijdens WO II', dat naast de startthema's 'collaboratie en repressie/justitie' kwam te staan. Het nieuwe statuut van *Belgium WW II* – namelijk onderdeel van de structurele wetenschappelijke taken van het wetenschappelijke team – betekent ook dat dit nieuwe grote thema geleidelijk wordt gepubliceerd (niet zoals bij de lancering in 2017, in één keer). Het tweede grote initiatief was de lancering van de blog-module in september 2018. Hiermee willen we van *Belgium WW II* ook een forum maken voor opinies en maatschappelijk

debat over de geschiedenis van- en herinnering aan WO II. Tussen september en december werden maar liefst tien opiniërende stukken via deze blog gepubliceerd. Zowel de nieuwe artikelen over het verzet als de blog sorteerden concreet resultaat vanaf september 2018. De unieke bezoeken stegen van 4619 in september 2018 tot 7293 in november, 6397 in december en opnieuw 7495 in januari 2019 tot zelfs 9146 in februari 2019. De site werd in 2018 (tot en met december) maar liefst 62,865 keren bezocht (door 47,275 unieke gebruikers). Het feit dat veel artikelen over het ‘verzet’ – alsook voor het nieuwe thema ‘militaire geschiedenis’ – concreet in de pijpleiding zitten, toont dat we de overgang van project naar structurele ondersteuning in 2018 succesvol hebben gerealiseerd.

Maar 2018 was ook een belangrijk jaar voor de fysieke tentoonstellingen. De eerste 2,5 maanden van dit jaar liep nog de tentoonstelling ‘*Gastvrij Brussel*’, een tentoonstelling over migratie en het multiculturele Brussel in het Joods Museum waarbij het CegeSoma en het Rijksarchief de wetenschappelijke partners waren. Maar uiteraard konden we 2018 niet laten voorbijgaan zonder een tentoonstelling over de Eerste Wereldoorlog.

Chantal Kesteloot (Publieksgeschiedenis) tijdens de opening van de tentoonstelling 'Brussel, november 1918. Van oorlog naar vrede?' – BELvue museum – 25.9.2018

Vanaf 26 september 2018 (tot 6 januari 2019) liep de tentoonstelling ‘*Brussel, november 2018*’. Deze tentoonstelling werd gefinancierd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, het federale commissariaat voor de herdenkingen 1914-1918 en federaal wetenschapsbeleid. Het CegeSoma (onderzoeker Jens Van de Maele, onder coördinatie van Chantal Kesteloot) voerde het historisch onderzoek uit voor deze tentoonstelling, waarbij ook veel nieuw beeldmateriaal naar boven werd gebracht. Voor beide tentoonstellingen (in het Joodse Museum en BELvue) konden we enkel in 2018 maar liefst 18.403 bezoekers registreren. De virtuele expo www.brussels1418.be (beheerd door Visit Brussels maar met wetenschappelijke begeleiding van het CegeSoma) telde 4882 bezoeken (door 4473 unieke gebruikers).

Onze politiek rond publieksgeschiedenis blijft overigens ook internationaal georiënteerd, onder meer via het netwerk van de *International Federation on Public History* (<https://ifph.hypotheses.org/>).

Daarnaast blijft CegeSoma ook partner in de lopende internationale projecten ‘*Applied History and Public History*’ en ‘*Commemorations reframed*’, die beiden moeten leiden tot publicaties in de toekomst.

Onderzoek

Fundamenteel onderzoek blijft de corebusiness van het CegeSoma. Dirk Luyten, hoofd onderzoek, schreef de eerste strategische visienota over historisch onderzoek in de geschiedenis van het CegeSoma. De nota geeft de inhoudelijke krachtlijnen voor de komende jaren met het oog op nieuwe onderzoekfinanciering en werd besproken in ons Gespecialiseerd Wetenschappelijk Comité. Dit comité bevat één vertegenwoordiger van elk departement geschiedenis van de Belgische universiteiten en kwam in 2018 twee maal samen.

In het laatste ‘officiële’ herdenkingsjaar van 100 jaar Eerste Wereldoorlog liepen diverse onderzoeksprojecten ten einde. Voor het CegeSoma waren de twee belangrijkste ongetwijfeld *The Great War from Below* (GWB) en *Memories and Experiences of the Great War* (*Memex*). Beide *BRAIN*-projecten (gefinancierd door Belpo) waren voor het CegeSoma en het Rijksarchief de afgelopen vier jaren de belangrijkste fundamentele onderzoeksprojecten rond de Eerste Wereldoorlog.

De eindrapporten van beide projecten tonen alvast een zeer eerbiedwaardige output via wetenschappelijke publicaties, maar toch verwachten we in 2019 nog belangrijke resultaten in de vorm van de diverse doctoraatsonderzoek en die nog niet werden afgerond.

Internationale Workshop : het einde van de projecten GWB & Memex – CegeSoma – 14.12.2018

Opnames van een film over de herdenkingen - Pierre Purseigle - CegeSoma - 14.12.2018

Dit geldt met name voor het onderzoek van Florent Verfaillie over ‘collaborateurs’ en verzetsmensen tijdens WO I en het onderzoek van Karla Vanraepenbusch over de herdenkingsmonumenten in de steden Antwerpen en Luik.

TRANSMEMO was een *BRAIN*-onderzoeksproject (over de intergenerationele familieherinnering aan collaboratie en verzet tijdens WO II) dat pas startte in november 2017 en dus in 2018 op kruissnelheid kwam. Onderzoekster Florence Rasmont nam 30 Franstalige interviews af in 2018, waarvan er ook enkelen reeds volledig werden getranscribeerd met de hulp van jobstudenten.

Het Europese project *European Holocaust Research Infrastructure (EHRI-II)*, <https://www.ehri-project.eu/> ging in 2018 zijn voorlaatste jaar in; de uitvoeringstermijn van het project werd verlengd tot 31 augustus 2019. Het CegeSoma is betrokken bij identificatie van relevante instellingen en collecties en integratie van archiefbeschrijvingen in het onderzoeksportaal, de begeleiding van specialisten die ter plaatse onderzoek doen in archieven om relevante collecties te identificeren, te beschrijven en te integreren in het onderzoeksportaal. We zijn ook belast met de opvolging van de privacy-problematiek. Op 1 oktober 2018 kwam, naast Francesco Gelati, dr. Adina Babesh in dienst. Enkele zogenaamde ‘*deliverables*’ werden in 2018 zelfs al afgerond. Beide medewerkers namen ook deel aan internationale workshops waar ze *EHRI* vertegenwoordigden of onderzoeksresultaten presenteerden. De uiteindelijke afronding van het project, en dus ook de presentatie van de resultaten, volgt in 2019.

In 2018 deed *EHRI-fellow* Zoe Grumberg (*Centre d’Histoire de Sciences Po Paris*) twee weken onderzoek in de collecties van het CegeSoma en het Rijksarchief, in het kader van haar doctoraatsonderzoek over de Belgisch-Franse contacten tussen Joodse communisten voor en na WO II.

De geassocieerde onderzoekers vormen een netwerk van verschillende onderzoekers die kwalitatief hoogstaand onderzoek verrichten binnen onze kernthema’s. In maart 2018 scherpten we het statuut wat aan, vooral met de bedoeling de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek en de concrete voortgang – bijvoorbeeld wat publicaties betreft – beter te kunnen waarborgen.

Het Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis publiceerde in 2018 één dubbelnummer (nummers 1 en 2) en een enkelnummer (nummer drie; nummer vier verscheen in februari 2019; zie www.journalbelgianhistory.be). Het dubbelnummer was een themanummer over Congo en de Eerste Wereldoorlog. Dit belangrijke themanummer - volledig in het Engels - telde zes artikelen en een introductie door de gastredacteuren.

Het derde nummer bevatte vier artikelen (twee in het Nederlands, één in het Frans, één in het Engels).

Ook blijven onze wetenschappers zelf actief publiceren. Voor de wetenschappelijke publicatielijst van onze onderzoekers en staf, verwijzen we naar de bibliografie in bijlage 1.

Communicatie en informatieverstrekking

Het directe contact met ons publiek blijft één van de paradepaardjes van onze dienstverlening. In 2018 ontvingen we in de fysieke leeszaal 869 bezoekers, een relatief groot getal in het licht van de almaar groeiende digitale dienstverlening.

Er werd geantwoord op 1432 individuele inhoudelijke (historische) vragen (voor de overgrote meerderheid digitaal, per e-mail of via facebook). Dat laatste getal mag toch even onderstreept worden. Soms volstaat het om eenvoudig door te verwijzen naar bepaalde archiefinstellingen, naar ontsluitingsinstrumenten of naar specifieke documenten of gepubliceerde werken. Maar bepaalde vragen vergen veel meer. Het correct begrijpen en kaderen van soms erg specifieke en complexe historische vragen, alsook het zoeken naar de soms schaarse informatie, kan per individuele vraag al wel eens oplopen. Precies omdat we onze lange traditie van persoonlijke dienstverlening zo belangrijk vinden, blijven we hierin investeren.

Maar het is belangrijk op te merken dat de tijdsinvestering hiervoor in 2018 globaal significant toenam. Ook hier geldt wellicht het sneeuwbaaleffect van hoe meer communicatie en publieksinitiatieven we lanceren (zoals ‘Belgium WWII’ of de bronnengids ‘Was Opa een Nazi?’ in 2017) hoe meer mensen ons weten te vinden met hun vragen.

Wat communicatie betreft, verhoogden we onze aanwezigheid op de sociale media (met name facebook) en de frequentie van onze digitale nieuwsbrief. Het aantal geabonneerden op onze facebookpagina steeg in 2018 met 182 (naar 1633). In totaal verstuurd we het afgelopen jaar acht digitale nieuwsbrieven in drie talen.

Onze website telde in 2018 60,996 bezoeken (door 41,184 unieke bezoekers). In het ruim verspreide magazine *Science Connection* van Federaal Wetenschapsbeleid werden diverse artikelen gepubliceerd met name over het onderzoek naar de geschiedenis van de Justitie, ‘Belgium WW II’ en de tentoonstelling ‘Brussel, november 1918’ in Museum BelVue.

We bleven ook druk bevraagd door de (Franstalige) media, in hoofdzaak rond thema’s en projecten met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog. Vooral Chantal Kesteloot was erg prominent aanwezig, met interventies in de geschreven pers, de radio en televisie rond onze tentoonstellingen en publicaties. Vermelden we enkel als voorbeeld maar de radio-uitzendingen ‘Un jour dans l’histoire’ (RTBF), waar op 15 maart Fabrice Maerten werd geïnterviewd over de publicatie van het boek van André Dartevelle over het verzet in Watermaal-Bosvoorde en op 19 september Chantal Kesteloot over de herdenkingen van 100 jaar einde WO I.

De grootste communicatiewerf bleef echter de nieuwe site van het CegeSoma. Er werd hard gewerkt aan het nieuwe *Content Management Systeem* en de hernieuwing van de inhoud. Al het technische en inhoudelijke voorbereidende werk in 2018 bleef uiteraard vooralsnog onzichtbaar, maar moet de publiekslancering van de site in 2019 mogelijk maken.

Events en samenwerkingen

Ook in 2018 (co-)organiseerden we een reeks activiteiten, vaak (maar niet altijd) in de context van lopende projecten en partnerschappen. We presenteren graag een kort chronologisch overzicht.

Op 5 februari 2018 co-organiseerde het CegeSoma samen met Digip@d van het Rijksarchief een studiedag rond de behoeften van digitalisering voor de universiteiten. Er namen 38 mensen deel aan deze reflectie, die onder meer interessant was voor de ontwikkeling van de nieuwe online zoekmachine van het Rijksarchief, alsook voor het nieuwe digitaliseringsprogramma Digit04 in 2019. Op 9 maart 2018 nam Chantal Kesteloot deel aan een druk bijgewoond debat in Lokeren, in het kader van de lopende tentoonstelling over het interneringskamp te Lokeren. Op 19 april 2018 organiseerden we de 12de ‘dag van de jonge historici’. De editie van 2018 werd herdoopt tot de dag van het ‘Master-onderzoek’ met als doel nieuw ontsloten bronnen beter af te stemmen op de vragen en noden van de universitaire promotoren en bachelor-studenten op zoek naar onderzoekthema’s. Het centrale thema was dit jaar de gerechtelijke archieven gecreëerd na de Eerste en Tweede Wereldoorlog en 43 mensen namen deel.

Studiedag over lokale WOII-projecten - CegeSoma - 7.5.2018

Op 7 mei 2018 co-organiseerden we samen met Heemkunde Vlaanderen, het Archief van de Dienst Oorlogsslachtoffers, het Instituut voor Publieksgeschiedenis (UGent), FARO en het *War Heritage Instituut* een studiedag over lokale WO II-projecten waaraan 40 mensen deelnamen. Doel was de lokale Vlaamse actoren op een meer interactieve manier te begeleiden in de voorbereiding van eventuele projecten die tijdens de komende herdenkingsjaren

(2019-2020) op stapel staan.

Een gelijkaardig initiatief voor de Franstalige lokale geschiedkundige kringen organiseerden we op 11 juni 2018. Er waren 44 deelnemers voor deze studiedag die zich richtte op de informatie over bronnen voor lokaal onderzoek.

Op 8 mei 2018 organiseerden we de boekpresentatie van het boek van André Darteville over het verzet tijdens WO II in Watermaal-Bosvoorde. Het boek werd postuum gepubliceerd en voorzien van een inleiding door onze collega en verzetsspecialist Fabrice Maerten.

Dag voor de Franstalige heemkundige kringen – CegeSoma - 11.6.2018

Afsluitend evenement ASF - CegeSoma - 19.6.2018

ASF werd na WO II opgericht met als doel jonge Duitse vrijwilligers uit te sturen naar landen waar de bevolking tijdens de Tweede Wereldoorlog geleden heeft onder de misdaden van de nazi's. Deze Duitse jongeren engageren zich daar in sociale, culturele, educatieve of historische projecten. Het CegeSoma fungeert sinds 2009 als gastinstelling en op 19 juni ontvingen we in onze conferentiezaal alle vrijwilligers die in het academiejaar 2017-2018 in België gewerkt hebben in het nationale afsluitende evenement

met de verantwoordelijken van het ASF-programma.

Op 4 oktober 2018 debatteerde Nico Wouters in het Vlaams Parlement met Bruno De Wever en Koen Aerts rond diens boek 'Kinderen van de repressie'. 25 september 2018 was een belangrijke dag: de openingsplechtigheid van de tentoonstelling 'Brussel 1918: van bevrijding naar vrede?' in BELvue waarin 85 gasten in primeur de tentoonstelling konden bezoeken.

Afsluitend evenement ASF met o.a. K. Velle en S. Gronowski - CegeSoma - 19.6.2018

Op 16 oktober 2018 vond in onze conferentiezaal de boekvoorstelling van 'Grenzeloos verzet' plaats van onze geassocieerde onderzoeker Paul De Jongh.

Op 25 oktober ontving Chantal Kesteloot 25 studenten van de Universiteit Lille en de KU Leuven in het kader van hun seminarieoefeningen over de Eerste Wereldoorlog.

Op 6 november 2018 mochten we 24 vertegenwoordigers van Brusselse Heemkringen verwelkomen voor een rondleiding en kennismaking.

Op 19 november 2018 was er een eerste belangrijk publiek moment in de nationale 'afsluiting' van het herdenkingsjaar 2018. We organiseerden een presentatie- en debatmoment over de nieuwe boeken en publicaties over de Eerste Wereldoorlog, met een focus op het onderzoek waarbij het CegeSoma en

het Rijksarchief betrokken was. Er werden negen belangrijke publicaties voorgesteld door hun auteurs.

Publicaties over de Grote Oorlog aan het eind van de herdenkingen. Balans en vooruitzichten - CegeSoma - 19.11.2018

De dag werd afgesloten met een debat over de toekomstperspectieven van het onderzoek naar de Eerste Wereldoorlog. Pierre-Alain Tallier, Laurence van Ypersele en Antoon Vrints reflecteerden over mogelijke toekomstpistes onder leiding van moderator Dominiek Dendooven (*In Flanders Fields Museum*).

Geleid bezoek van de vzw 'De Vrienden van het CegeSoma' met Chantal Kesteloot curator van de tentoonstelling (rechts, met de rug in beeld) - 26.11.2018

De vzw 'vrienden van het CegeSoma' organiseerde op 26 november 2018 een bezoek van een dertigtal mensen aan de bovenvermelde tentoonstelling over Brussel in 1918 in BELvue.

Op 5 december 2018 organiseerde de vzw een vraaggesprek met Jan Willem Stutje over zijn nieuwe biografie van Hendrik De Man (bijgewoond door 40 mensen).

Op 12 december 2018 was er de presentatie van *UGESCO* (40-tal bezoekers) en de dag erna op 13 december een workshop in het kader van het project *ADOCHS* (20-tal bezoekers).

Op 14 december 2018 vond een belangrijke internationale afsluiting plaats van het herdenkingsjaar 2018. In de gesloten internationale workshop '*Looking in the Mirror*' spraken gerenommeerde specialisten WO I over hun evaluatie van het onderzoek en de publieksgeschiedenis met betrekking tot WO I van de afgelopen jaren. Het ging onder meer om John Horne (*Trinity College Dublin*), Sophie De Schaepdrijver (*Penn State University*), Gerhard Hirschfeld (*Universität Stuttgart*), Sofie Onghena (Rijksarchief), Piet Chielens (*In Flanders Fields Museum*), Pierre Purseigle (*University of Warwick*), Laurence van Ypersele (*UCLouvain*), Nicolas Offenstadt (*Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne*). Korte interventies van deze keynotes werden ook op film vastgelegd voor verspreiding in 2019. Deze workshop was een co-organisatie van de beide *BRAIN*-projecten *MEMEX* en *Great War from Below* (zie boven), en gold zo ook als afsluitend moment van beide projecten.

Wat de andere internationale workshops en studiedagen betreft, vermelden we tot slot de drie bijeenkomsten in onze conferentiezaal van het onderzoeksnetwerk '*Commemorations reframed*' onder leiding van professor Shanti Sumartojo (op 9 februari, 29 mei en 10 oktober). Het project '*Applied History*' organiseerde een projectmeeting in onze conferentiezaal op 14-15 februari 2018. Op 30 januari 2018 modereerde Nico Wouters een debat in het House of European History over '*Exhibiting the Shoah in History Museums*' en op 27 november 2018 nam Chantal Kesteloot in dit Museum deel aan het debat '*Reflecting World War One Remembrance*'. Tussen 23-25 augustus 2018 co-organiseerden wij met het *In Flanders Fields Museum* de internationale conferentie *To End All Wars?* Deze conferentie werd bijgewoond door 100 deelnemers en had prestigieuze keynote-sprekers zoals Jay Winter, Nicolas Offenstadt, Carole Fink, Stefan Berger, Bruce Scates, Pieter Lagrou, Piet Chielens en Bruno De Wever. Nico Wouters opende deze conferentie en Chantal Kesteloot presenteerde samen met Laurence Van Ypersele een lezing over de herdenkingen van de Eerste Wereldoorlog in België.

BIJLAGE 1 : wetenschappelijke publicatielijsten

INVENTARISSEN

Lijst van de inventarissen door vrijwilligers en stagiaires

Mélissa Allard et Nico Theunissen, *Inventaire des archives Hugues Le Paige, 1968-2011*, 27 p.

Emile Degehansart, *Archives de la famille Feron relative à l'activité de l'entreprise 'Visseries et tréfileries réunies' de Machelen-Haren en 1940-1944, 1940-2018*, 7 p.

Marc De Win, *Inventaris overtuigingsstukken Auditoraat generaal Charles Herregodts, Maurits Devisé en Simonne Van Bastelaere, 1930-1944*, 10 p.

Marc De Win, *Inventaris van het archief van Jos Huybreghts met betrekking tot de Vriendenkring der politieke gevangenen van Dora en Kommandos vzw, 1945-2014*, 11 p.

Laurence Dumonceau, *Inventaire des archives et documents conservés par Joseph Huybreghts relatifs aux deux guerres mondiales et à leurs associations patriotiques provenant notamment de Georges De Bruyn, Louise Bats, Juan Fournol et André Vitry, 1907-1969*, 10 p.

Laurence Dumonceau, *Inventaire des archives de la famille Vander Borgh, 1940-2009*, 12 p.

Anaïs Ghils, *Inventaire des archives André Baumann, 1914-1996*, 7 p.

Francis Lambrechts, *Inventaire des archives de travail de Maurice Bouchez relatives aux combats de la libération de Wodecq du 5 septembre 1944, 1944-1999*, 7 p.

Francis Lambrechts, *Inventaire des archives de Raymond Demeyer, 1940-2015*, 9 p.

Francis Lambrechts, *Inventaire des archives de Constant Renkin, 1930-1968*, 7 p.

Nico Theunissen, *Inventaire des archives de la Fédération nationale des anciens combattants de la Brigade Piron, 1947-2013*, 24 p.

Nico Theunissen, *Inventaris van het archief van Auditoraat Generaal Comité voor politieke ontvoerden (CPO) Walter Boucherij, 1940-1945*, 6 p.

Nico Theunissen, *Inventaire des archives de Janine Lambotte, 1944-2008*, 6 p.

Nico Theunissen, *Inventaris van het archief van Piet Meuwissen, 1919-1968*, 10 p.

Nico Theunissen, *Inventaire des archives Vital Nahon, 1969-1997*, 7 p.

Nico Theunissen, *Inventaris van het archief van Auditoraat Generaal Organisation Todt, 1942-1943*, 5 p.

Publicaties van de onderzoekers

ADINA BABES

‘Rethinking victims, perpetrators, bystanders and rescuers: a case study on students perceptions’, in edited volume *The Public Memory of the Holocaust in Post-Communist Romania*, editor Alexandru Florian, Indiana University Press, United States, 2018.

ANNE CHARDONNENS

Chardonens, A., Rizza, E., Coeckelbergs, M., & van Hooland, S., ‘Mining user queries with information extraction methods and linked data’ in *Journal of Documentation*, 2018, Vol. 74, No 5, pp.936-950, <https://doi.org/10.1108/JD-09-2017-0133>

ALAIN COLIGNON

Site Belgium WWII : ‘Le ‘Service D’, ou la chasse aux ‘corbeaux’ (organisation de résistance)’ ; ‘Guérillas et combats à la Libération’ ; ‘La Reid, haut-lieu du maquis’ ; ‘Les maquis de la Semois’ ; ‘Le ‘train fantôme’ (septembre 1944)’ ; ‘Services de liaison avec Londres’ ; ‘Résistants et fédéralisme : la grande illusion ?’ ; ‘Libération, libérations ...’ ; ‘Les ‘Affranchis’ (organisation de résistance)’ ; ‘*Le Monde du Travail* (feuille clandestine de la résistance de gauche)’ ; ‘Maquis et maquisards, une spécialité wallonne ?’ ; ‘Perception de la ‘Grande-Bretagne’ ; ‘Charles Rahier (1909-1996)’.

Recension critique pour la Revue belge d’Histoire contemporaine : Bruno Cheyns, *Léon Degrelle. De Führer uit Bouillon. Biographie*, Antwerpen, Uitgeverij Vrijdag, 2017, 590 p.

Dans l’ouvrage sous la direction de Chantal Kesteloot et de Laurence van Ypersele, *Du café liégeois au soldat inconnu. La Belgique et la Grande Guerre*, Bruxelles, Racine, 2018, 176 p, contributions individuelles : ‘Le fort de Loncin’, pp. 16-19 ; ‘"Boches" et "bocheres", une famille de concept entre haine et dérision’, pp. 102-105 ; avec Karla Vanraepenbusch, ‘Le mémorial interallié’, pp. 138-139.

FRANCESCO GELATI

Francesco Gelati and Dirk Luyten, ‘EHRI - European Holocaust Research Infrastructure’ in *Science Connection*, n.59 (2018.IV), p.26.
http://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/sciencecon/59sci_nl.pdf.

Francesco Gelati and Dirk Luyten, «’EHRI - European Holocaust Research Infrastructure’ in *Science Connection*, n.59 (2018.IV), p.26.
http://www.belspo.be/belspo/organisation/Publ/pub_ostc/sciencecon/59sci_fr.pdf.

CHANTAL KESTELOOT

Sous la direction de Chantal Kesteloot et de Laurence van Ypersele, *Du café liégeois au soldat inconnu. La Belgique et la Grande Guerre*, Bruxelles, Racine, 2018, 176 p.

Contributions individuelles dans cet ouvrage : ‘Papieren !’, pp. 78-79 ; ‘Cuivre, laine, chevaux et puis les hommes...’, pp. 84-87 ; ‘La distance patriotique’, pp. 108-109 ; ‘Un provisoire qui s’éternise : le problème du logement’, pp. 122-123 ; Avec Laurence van Ypersele, ‘La Grande Guerre cent ans plus tard’, pp. 10-13.

Chantal Kesteloot, Vincent Scheltiens, ‘Flandre/Wallonie. Merci à l’autre côté’ in *Politique*, mars 2018, n°103, pp. 108-124.

Blog Belgium WWII : ‘Mémoire et toponymie bruxelloise. Des grands thèmes qui entrent par la petite porte....’, 2018. <https://www.belgiumwwii.be/blog/memoire-et-toponymie-bruxelloise-des-grands-themes-qui-entrent-par-la-petite-porte.html>; _____ ‘Un autre 11 novembre’. <https://www.belgiumwwii.be/blog/un-autre-11-novembre.html>

Chantal Kesteloot & Jens van de Maele, ‘Bruxelles, novembre 1918. De La guerre à la paix?’ dans *Science Connection* n°58, octobre-novembre 2018, pp. 2-5, paru également en néerlandais : Chantal Kesteloot & Jens van de Maele, ‘Brussels, november 1918. Van oorlog naar vrede?’ in *Science Connection* nr 58, oktober-november 2018, pp. 2-5.

Sous la coordination de Chantal Kesteloot & Laurence van Ypersele, n° hors-série de *Le Vif / L’express : 1918-2018. Quatre ans de guerre. Cents ans d’impacts, novembre 2018*.

Contributions individuelles dans ce numéro : ‘Surchauffe pour le mouvement wallon’, pp. 52-53 ; avec Laurence van Ypersele, ‘Les canons se taisent enfin...’, pp. 6-7 ; ‘Se souvenir de la Grande Guerre’, p. 106.

‘Steden in oorlog. Een geschiedenis via de fotografie’ in *Stadsgeschiedenis*, Hilversum, nummer 2, 2017, pp. 197-208. (parution de fait en 2018).

‘Belgium in Exile : The experience of the Second World War’, in Smetana Vit & Geaney Kathleen (eds), *Exile in London. The experience of Czechoslovakia and the Other Occupied Nations, 1939-1945*, Prague, Karolinum Press, 2017, pp. 20-31. (parution de fait en 2018).

‘Gagner la Paix?’ in *Au-delà de la Grande Guerre. La Belgique 1918-1926* sous la direction de Pierre Lierneux & Natasja Peeters, Bruxelles, Racine, 2018, pp. 257-261. (contribution également parue en néerlandais sous le titre ‘De vrede winnen?’ et en anglais sous le titre ‘Earning peace?’).

‘Exhibiting European History in the Museum : the House of European History’ in *BMGN – Low Countries Historical Review*, vol 133, Issue 4n 2018n pp. 149-161.

Dans l’*Encyclopédie critique du témoignage et de la mémoire* : article ‘Commémoration’ (<http://memories-testimony.com/motclef/commemoration-2/>). Article collectif de Chantal Kesteloot, Bernard Rimé, Valérie Rosoux, Laurence van Ypersele, Karla Vanraepenbusch, Geneviève Warland et Myriam Watthee. Issu du groupe de travail « Commémoration » mis sur pied par Laurence van Ypersele.

War Photo Limited. Another Look at War/War Photo Limited. Un autre regard sur la guerre. <https://public-history-weekly.degruyter.com/6-2018-18/another-look-at-war/> Mise en ligne mai 2018.

Gepubliceerde Interviews :

‘Regards rétrospectifs sur quatre années de centenaire’. Entretien avec Chantal Kesteloot et Laurence van Ypersele in *La revue nouvelle*, n°7, Novembre 2018, pp. 51-57.

Interview parue dans *Commémorer, la belle histoire ! Les traces de 14-18 à Saint-Gilles = Herdenken, een mooi verhaal ! Sporen van 14-18 te Sint-Gillis* (sous la direction de Pierre Dejemepe), St Gilles, Gillis, 2018.

DIRK LUYTEN

Dirk Luyten, ‘De historische ambachten en het corporatisme-debat in België van de jaren 1930-1940’ in, *Noordbrabants Historisch Jaarboek*, 2018, deel 35, pp. 168-185.

Dirk Luyten, ‘De betekenis van Guy Vanthemsche voor de sociaal-economische geschiedenis - een persoonlijke impressie’ in, M. Rodriguez Garcia, J. Vaesen mmv Christoph De Spiegler (eds.), *Huldeboek Guy Vanthemsche. Een niet-exhaustieve biografie*, Brussel, 2018, pp. 85-86 en 168-180.

Dirk Luyten, 'Diverging Paths: The Impact of the Two World Wars on Welfare State Development in Belgium and the Netherlands' in, Herbert Obinger, Klaus Petersen, Peter Starke (eds.), *Warfare & Welfare. Military Conflict and Welfare State Development in Western Countries*, Oxford, Oxford University Press, 2018, pp. 320-363.

Dirk Luyten, 'Préface' in, Jean-François Füeg, *Robert Füeg n'est pas un salaud*, Liège, Les Territoires de la Mémoire, 2018, pp. 9-12.

Dirk Luyten, 'Between Employer and Self-Organisation : Belgian Workers and Miners Coping with Food Shortages Under German Occupation (1940-1944)' in, Tatjana Tönsmeier, Peter Haslinger, Agnes Laba (eds.), *Coping with Hunger and Shortage under German Occupation in World War II*, Cham, Palgrave Mac Millan, 2018, pp. 143-165.

Dirk Luyten, 'Retrieving Sources on Experiencing Everyday Life in Belgium in the Second World War' in, Els Herrebout (ed.), *Internationales Archivsymposion in Koblenz (2017). Besatzungszeit. Annalen (Miscellanea Archivistica. Studia 216)*, Brüssel, 2018, p. 77-87.

Site Belgium WWII : notitie over 'Industriële sabotage'; 'Staking en verzet'; 'Staking der 100.000'.

Dirk Luyten, 'The elaboration of a privacy policy for the research portal of European Holocaust Research Infrastructure' in, Karin Van Honacker (ed), *The Right to be forgotten vs the Right to Remember. Data Protection and Archiving in the Public Interest*, Brussels, VUBPRESS, 2018, p. 97-110.

FABRICE MAERTEN

Préface et édition scientifique de André Dartevelle, *Un maquis dans les cités. La Résistance à Watermael-Boitsfort, 1940-1945*, Waterloo, La Renaissance du livre, 2018, 332 p.

'Le fonds Godefroid Kurth conservé à l'ARCA: une mine d'informations sur l'homme et son œuvre', in, *Actes du 10e congrès de l'Association des cercles francophones d'histoire et d'archéologie de Belgique*, Arlon, août 2016, Arlon, Institut archéologique du Luxembourg, 2018, volume II, p. 55-64.

'Boucher, Emile' in, *Nouvelle Biographie nationale*, t. 14, 2018, p. 36-37.

Site Belgium WWII : Notices 'Résistance', 'Femmes dans la Résistance'.

FLORENCE RASMONT

Florence Rasmont, 'Dans les coulisses de "papy". Extraits de conversation avec les archivistes chargés du fond de la justice militaire', dans *Contemporanea*, 2018 (1).

Florence Rasmont, 'Les chagrins des Belges. Enquête sur les mémoires familiales de la résistance et de la collaboration en Belgique', dans *Contemporanea*, 2018 (3).

FLORENCE GILLET

Florence Gillet, *Guide des sources numérisées du CegeSoma*, 2018.

Florence Gillet, *Guide de Pallas*, 2018.

MATHIEU ROEGES

S. Verstockt, S. Nop, F. Vandecasteele, T. Baert, N. Van de Weghe, H. Paulussen, E. Rizza & M. Roeges, *UGESCO - A Hybrid Platform for Geo-Temporal Enrichment of Digital Photo Collections*

Based on *Computational and Crowdsourced Metadata Generation: 7th International Conference, EuroMed 2018, Nicosia, Cyprus, October 29 – November 3, 2018, Proceedings, Part I.*

JENS VAN DE MAELE

Chantal Kesteloot & Jens van de Maele, ‘Bruxelles, novembre 1918. De La guerre à la paix?’ dans *Science Connection* n°58, octobre-novembre 2018, pp. 2-5, en in het Nederlands, Chantal Kesteloot & Jens van de Maele, ‘Brussels, november 1918. Van oorlog naar vrede?’ in *Science Connection* nr 58, oktober-november 2018, pp. 2-5.

KARLA VANRAPENBUSCH

Laurence van Ypersele et Karla Vanraepenbusch, ‘Les traces mémorielles de l’occupation 1914-1918 dans trois villes belges : Bruxelles, Anvers et Liège’ in : Connolly James, Debruyne Emmanuel, Julien Elise et Meirlaen Matthias (dir.), *En territoire ennemi 1914-1949. Expériences d’occupation, transferts, héritages*. Lille : Presses universitaires du Septentrion, 2018, pp. 99-111.

Karla Vanraepenbusch, ‘Olympic Games 1920’, in: *1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War*, ed. by Ute Daniel, Peter Gatrell, Oliver Janz, Heather Jones, Jennifer Keene, Alan Kramer, and Bill Nasson, issued by Freie Universität Berlin, Berlin 2018-01-19.

Karla Vanraepenbusch, ‘Rendre présents les absents’ ; Florent Verfaillie et Karla Vanraepenbusch, ‘Un essor sans précédent de la recherche’, in *Le Vif/L’Express hors-série : 1918-2018, quatre ans de guerre, cent ans d’impact*, 19 octobre 2018.

Karla Vanraepenbusch, ‘Les bombardements stratégiques aériens’ ; ‘Le pont flottant sur l’Escaut’ ; ‘Monuments aux morts’ ‘Les monuments ‘ennemis’’ ; Chantal Kesteloot et Karla Vanraepenbusch, ‘La Tour de l’Yser’ ; Karla Vanraepenbusch et Alain Colignon, ‘Le Mémorial interallié’, in Laurence van Ypersele et Chantal Kesteloot (dir.), *Du café Liégeois au soldat inconnu. La Grande Guerre des Belges*, Waterloo, Racine, 2018.

FLORENT VERFAILLIE

‘Les collaborateurs économiques en Belgique occupée (1914-1918) : essai de typologie’ dans *Guerres mondiales et conflits contemporains*, 2018/4 (N° 272).

Verfaillie Florent, ‘Nouveaux riches et nouveaux pauvres. Les ‘barons Zeep’ et l’action humanitaire en Belgique occupée’, in Laurence van Ypersele et Chantal Kesteloot (dir.), *Du café Liégeois au soldat inconnu. La Grande Guerre des Belges*, Waterloo, Racine, 2018, pp. 94-97.

GENEVIEVE WARLAND

Geneviève Warland (dir.), *Experience and Memory of the First World War in Belgium. Comparative and Interdisciplinary Insights*, Waxmann-Verlag, Historische Belgienforschung, 2018.

Geneviève Warland et Olivier Luminet, ‘Nil inultum remanebit: Germany in the War Diaries of the Historians Paul Fredericq and Henri Pirenne’ in, Geneviève Warland (dir.), *Experience and Memory of the First World War in Belgium. Comparative and Interdisciplinary Insights*, Waxmann-Verlag, Historische Belgienforschung, 2018. Sous presse.

Laurence van Ypersele, Geneviève Warland, Michaël Amara (dir.), ‘La Grande Guerre et la Belgique. Introduction’ in, *Guerres mondiales et conflits contemporains*, n° 272/2018, pp. 3-4.

Geneviève Warland, 'Henri Pirenne, témoin fiable ou narrateur meurtri ? De son Journal de guerre à ses souvenirs de captivité' in, *Guerres mondiales et conflits contemporains*, n° 272/2018, pp. 51-64.

Geneviève Warland, 'Die Académie Royale de Belgique im Ersten Weltkrieg: Widerstand gegen die deutschen Besatzer' in, M. Berg, J. Thiel, D. Weber, *Europäische Wissenschaftsakademien im Krieg der Geister*. Reden und Dokumente 1914 bis 1920, *Acta Historica Leopoldina*, 2018 (sous presse).

Geneviève Warland, 'Which Belgium in the Postwar? German Academics dealing with the First World War and its Aftermath' in, F. Rash, C. Declercq (eds), *The Great War in Belgium and the Netherlands. Beyond Flanders Fields*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2018, pp. 95-120.

Geneviève Warland, 'Belgische Forschung im Kontext der Gedenkjahre des Ersten Weltkrieges. Ein Überblick', in, S. Bischoff, C. Jahr, T. Mrowka und J. Thiel, (Hrg.), *Belgium is a beautiful city? Resultate und Perspektiven der Historischen Belgienforschung*, 2018, Waxmann Verlag, Münster/New York, Historische Belgienforschung, Band 3, pp. 93-106.

Plusieurs notices pour le livre de Ch. Kesteloot et L. van Ypersele (dir.), *Du café liégeois au soldat inconnu. La Belgique et la Grande Guerre*, Bruxelles, Racine, 2018 : 'Le sapin de Noël ; 'La prostitution' et 'L'Université de Gand'.

Geneviève Warland (dir.), *La Grande Guerre. Paysages, mémoires et représentations*' in, *La Revue Nouvelle*, 7, 2018, pp. 29-57.

Geneviève Warland avec Pierre Bouchat, 'La Grande Guerre chez les jeunes Belges et Européens' in, *La Revue Nouvelle*, 7, 2018, pp. 46-50.

NICO WOUTERS

Critical Perspective on 'Docile Belgium': an overview of the Holocaust in occupied Belgium (1940-1944), Unpublished Paper, 2018 (online : https://www.academia.edu/36604789/Critical_Perspective_on_Docile_Belgium_an_overview_of_the_Holocaust_in_occupied_Belgium_1940-1944)

Berber Bevernage and Nico Wouters (eds.), *The Handbook of State Sponsored History after 1945*, Palgrave MacMillan, 2018, 877 p.

Nations, Identities and the First World War: Shifting Loyalties to the Fatherland by Nico Wouters (Editor), Laurence van Ypersele (Editor), Bloomsbury Academic, 2018, 320 p.

'Moet herinneringseducatie geschiedenis vervangen', in *Hermes*, 22-3, 2018, pp. 41-46.

Blog Belgium WWII: 'De NMBS en de Jodendeportaties', december 2018 (online : <https://www.belgiumwwii.be/nl/blog/de-nmbs-en-de-jodendeportaties.html>)

Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis / Revue Belge d'Histoire Contemporaine / Journal of Belgian History:

- Jaargang XLVIII, 2018, Dubbelnummer 1-2 : Themanummer:
  - 'The Forgotten. African Soldiers and Porters of the Belgian Colonial Forces in the First World War' – Enika Ngongo.
  - 'To our Colonial Troops, Greetings from the Far-away Homeland: Race, Security and (Inter)Imperial Anxieties in the Discussion on Colonial Troops in World War One Belgium' - Amandine Lauro .

- ‘Fighting on the Equator. War Violence and Colonial Experiences among Troops during World War I’ - Lancelot Arzel .
  - ‘Presenting War in Africa ? Belgian Military Campaigns in German Africa under the Camera Lens (1914-1918)’ - Anne Cornet.
  - ‘The Military Occupation of German East Africa as part of Belgian Colonialism : International Law Principles and Beyond’ - Thomas Graditzky.
  - ‘La mentalité de nos confrères à l’égard de ce qui fut jadis et sera demain. The Neutralities of Belgium, the Congo Free State and the Belgian Congo (1885-1914) seen through the Journal des Tribunaux’ - Frederik Dhondt & Sebastiaan Vandenbogaerde.
- Jaargang XLVIII, 2018, nummer 3 :
- ‘Le centre d’internement pour inciviques de Verviers (septembre 1944 – novembre 1945) : la répression des collaborations dans les cantons de l’Est’ - Margaux Roberti-Lintermans.
  - ‘Welke toekomst voor een bevrijd België? Hoe de Vlaamse verzetspers zich voorbereidde op het einde van de Tweede Wereldoorlog’ - Michèle Corthals.
  - ‘Between the Lines: Belgian Diplomatic Politics and the Trial of German War Crimes. 1919-1926’ - Eduard Clappaert en Martin Kohlrausch.
  - ‘Het spanningsveld van de reproductieve gezondheidszorg : vroedvrouwen, artsen en achterwaartsters in Oost- en West-Vlaanderen tijdens de 19de eeuw’ - Christa Matthys en Soetkin Gryson.

BIJLAGE 2 : jaarcijfers

JAARCIJFERS	2018
COLLECTIEBEHEER : Archief	
Aanwinsten	
Zie apart Excel bestand	7
Bewerking/Ontsluiting	
Aantal strekkende meter ontsloten archief	26
Aantal online toegangen	69
Materiële zorg	
Archief verpakt en herverpakt (strekken m)	84
Extern uitgevoerde restauraties (aantal stuks); restauraties ARA niet meegeteld	0
COLLECTIEBEHEER : Bibliotheek	
Aangroei in volumes (titel = volume)	1308
Aangroei in strekkende meter	21
Lopende tijdschriftenabbonementen (= betalende abonnementen maar 104 lopende tijdschriften via ruilabonnementen)	33
TOEZICHT	
Aantal toezichtsactiviteiten/plaatsbezoeken bij archiefvormers; meeteenheid: halve werkdag	0
Gepubliceerde selectielijsten	0
Aantal strekkende meter archief waarvoor toelating tot vernietiging werd gegeven	0
DIGITALISERING (Archief en Bibliotheek)	
Aantal scans <i>on demand</i> (in het voorbije jaar)	1552
Aantal scans voor de eigen dienst/eigen projecten (in het voorbije jaar)	200
Aantal gedigitaliseerde bestanden (cumulatief) * Pallas en Belgium War Press toegevoegd	6877280
Terabyte aan digitale bestanden (cumulatief) *(cfr bijlage 1)	50.9
DIENSTVERLENING	
Leeszaal	
Aantal werkbezoeken	869
Aantal ter inzage gegeven archiefnummers	4870
Aantal ter inzage gegeven persknipsels, tijdschriften, bibliotheeknr's., etc,	4415
Wetenschappelijke dienstverlening	
Aantal inhoudelijke vragen	1432
Publieksactiviteiten	
Wetenschappelijke publieksactiviteiten (studiedagen, colloquia, workshops, lezingen, boekvoorstellingen, ...)	
Aantal activiteiten	22
Aantal deelnemers	638
Tentoonstellingen	
Aantal tentoonstellingen	2
Aantal bezoekers	18403
Rondleidingen	
Aantal rondleidingen	7
Aantal deelnemers	173
Opendeurdagen of erfgoeddagen	
Aantal opendeurdagen of erfgoeddagen	1
Aantal deelnemers	100
Virtuele tentoonstellingen (cfr BIJLAGE **).	
Aantal bezoekers	51748
Aantal bezoeken	67747
Aantal geconsulteerde pagina's	197214
Wetenschappelijke activiteiten extern	
Aantal artikels/publicaties extern	58
Aantal lezingen, workshops, lidmaatschap wetenschappelijk comité tentoonstellingen, ...	101
Opleiding	
Aantal gevolgde opleidingen, intern en extern (per halve dag)	53
Aantal gegeven opleidingen, intern en extern (per halve dag)	9
Aantal deelnemers aan gegeven opleidingen	253
Bruiklenen	
Aantal stukken uitgeleend voor tentoonstellingen (intern en extern)	8
VRIJWILLIGERSWERKING	
Aantal vrijwilligers	10
Aantal ter plaatse gepresteerde uren	3716

ANDERE GEGEVENSCEGESOMA	
Aantal actieve deelname aan media's	26
Aantal artikels of publicaties uitgegeven door ARA-CegeSoma *(inclusief artikels + blog Belgium WWII + inventarissen van de vrijwilligers).	40
Website CegeSoma.be	
Aantal bezoekers	41184
Aantal bezoeken	60995
Aantal geconsulteerde pagina's	171105
Website Belgium War Press	
Aantal bezoekers	12806
Aantal bezoeken	17246
Aantal geconsulteerde pagina's	124700
Facebook CegeSoma (FR & NL)	
Aantal geabonneerden	1633
Aantal 'vind ik leuk'	1617
Projects websites : EHRI, ADOCHS, UGESCO, MEMEX, GWB + Facebook pagina Paul Max * (cfr BIJLAGE ***)	
Aantal bezoekers	
Aantal bezoeken	
Aantal geconsulteerde pagina's	
Newsletter CegeSoma	
Aantal geabonneerden Nieuwsbrief	466
Aantal geabonneerden Nouvelles	383
Aantal geabonneerden Newsletter	73
RBHC - BTNG - JBH	
Aantal betalende abonnees voor het Journal of Belgian History	98
PALLAS	
<u>Aantal ingevoerde beschrijvingen</u>	
Archieven	32
Manuscripten	2
Boeken	1683
Periodieken	117
Persknipsels	330
Foto's	257
<u>Aangroei beelden:</u>	
Aantal	3882
Grootte	5137947
<u>Ingevoerde trefwoorden:</u>	
Archieven	74
Manuscripten	3233
Boeken	4
Periodieken	669
Foto's	291
<u>Digitalisering:</u>	
<u>Archief:</u>	
Aantal	Grootte Map
169180	2.87 TB W/Archief/
390819	2.97 TB A/
17788	4,50 TB C/
259254	1,46 TB V/Archief/
12521	44.4 GB INVENTARISSEN/Reeds als pdf/Inventarissen_tiff_JPEG-ocr
849562	11, 85 TB TOTAAL
<u>Bibliotheek:</u>	
Aantal	Grootte Map
1178987	6.18 TB B/
3225923	32.1 TB W/Bibliotheek
50620	280 GB V/Bibliotheek
4455530	38.56 TB TOTAAL
<u>Pallas (JPEG, 4 formaten):</u>	
1572188	479 GB P/

BIJLAGE 3 : jaarcijfers – aanwinsten

Aanwinsten: archief (aan te vullen in strekkende meter)	2018
Publiekrechtelijke archiefvormers	
Verplicht	
Bewaargeving	
Restitutie	
Aankoop	
Privaatrechtelijke archiefvormers	
Bewaargeving	
Schenking	7
Aankoop	
Archieven van overheidsinstellingen tot 1795	
Archieven van overheidsinstellingen vanaf 1795	
Hoven en rechtbanken	
Centrale departementen van de nationale/federale regering	
Centrale departementen gemeenschaps- en gewestregeringen	
Buitendiensten en openbare instellingen federale overheid	
Buitendiensten en openbare instellingen deelstaten	
Provincie	
Regionale en bovenplaatselijke overheden	
Gemeenten en andere plaatselijke overheden	
Notariaatsarchief	
Archieven van privaatrechtelijke instellingen	
Kerkelijke instellingen	
Particuliere organisaties, verenigingen, bedrijven	2
Families en personen	5
Verzamelingen	
Parochieregisters (en klappers) + Burgerlijke stand (en tafels)	
Andere documentaire verzamelingen	
TOTAAL	7

BIJLAGE ** VIRTUELE TENTOONSTELLINGEN

WWW.BELGIUM WWII.BE

- Aantal bezoekers : 47275
- Aantal bezoeken : 62865
- Aantal geconsulteerde pagina's : 189400

WWW.BRUSSELS1418.BE (beheerd door Visit Brussels maar inhoudelijk gevoed door CegeSoma)

- Aantal bezoekers : 4473
- Aantal bezoeken : 4882
- Aantal geconsulteerde pagina's : 7814

BIJLAGE *** PROJECTWEBSITES 2018

ADOCHS (1.1.2018 – 31.12.2018)

- Aantal bezoekers : 177
- Aantal bezoeken : 218
- Aantal geconsulteerde pagina's : 218

UGESCO (1.1.2018 – 31.12.2018)

Site Ugesco:

www.ugesco.be

Totaal aantal bezoekers: 71.892 (25% van de bezoeken komen uit België) -
2m36s gemiddelde duur van het bezoek (+- 7% van de bezoekers blijft langer dan tien minuten)
86% van de bezoekers gebruiken een PC

Site Ugescrowd:

<http://tw06v074.ugent.be/>

Actief sinds eind november, officiële lancering op 12/12/2019

Aantal gebruikers: 172

Aantal gebruikers die een account aanmaakten: 44

Aantal bezoeken : 497

Aantal geconsulteerde pagina's : 4770

Gemiddelde duur van een bezoek : 12m59s

EHRI (1.1.2018 – 31.12.2018)

Portal (portal.ehri-project.eu)**

Aantal bezoekers (i.e. "users" in Google Analytics speak) : 104 095

Aantal bezoeken (i.e. "sessions") : 129 987

Aantal geconsulteerde pagina's : 355 179

Project site (ehri-project.eu)

Aantal bezoekers : 23 701

Aantal bezoeken : 37 249

Aantal geconsulteerde pagina's : 75 844

MEMEX & GREAT WAR FROM BELLOW (BRAIN) 1.1.2018 – 31.12.2018:

Twitter (<https://twitter.com/memexww1>) : 337 volgers

Facebook-pagina 'Historians of WW1' (<https://www.facebook.com/WW1Belgium/>): 328 volgers,
317 likes

Page facebook de projet (1.1.2018 – 31.12.2018)

Paul Max 1914-1918 : 3315 volgers et 3349 likes (oorlogsdagboek van Paul Max).